

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

DE NACHT WACHT

Absurd toneelspel in vijf scènes

door

Jef Boden

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
1996
Nr.2313

Een berg.

Een stad.

Het einde van de nacht.

De nachtwacht van dienst kijkt uit naar de aflossing.

Zonder wacht kan de nacht niet eindigen.

Alles is volmaakt, evenwichtig, evenredig, geordend.

Tot op de ochtend dat ze wachten.

Waar blijft de dag?

Wat verstoort de orde?

Wat zou er gebeuren als de dag weigert te verschijnen?

Is het inderdaad zo vanzelfsprekend dat iedere nacht
weer een dag voortbrengt?

Als hij nu eens anders zou beslissen?

PERSONAGES

De wachters van de nacht : - Hans

- Tomas

De wachter van de dag : - Joris

SCENE 1

Het is nacht. Er smeult nog een vuur. Wanneer dat opgerakeld wordt, wordt het ook lichter. Twee wachters zijn aanwezig. Tomas zit terzijde, terwijl Hans het vuur nieuw leven inblaast.

HANS : 't Zit er bijna op.

We hebben onze taak weeral volbracht.

Eigenlijk is het niet zo moeilijk.

Alleen, zo tegen de aflossing wordt het altijd wat frisser.

De kilte dringt langzaam je huid binnen en voor je 't beseft sta je te rillen van de kou.

TOMAS : Van de kou? Dat is nog het minste.

Na alles wat er weer gebeurd is.

Komt er dan ooit een nacht dat er niets gebeurt?

HANS : Er gebeurt altijd wat. Neem de helft van de helft en weer de helft... er zal altijd een helft overblijven. Dat weten we al een poosje. Iets zal er altijd zijn. Maar je merkt nauwelijks dat er nog iets overblijft. Dat deeltje is zo klein dat ik met mijn ogen niets meer opmerk. Dan voel ik die leegte rillend over mijn rug kruipen. Dan wakker ik het vuur aan en weet dat het er weer zo goed als op zit.

TOMAS : Hoe scherp zijn je ogen? Als ik tussen jou en het vuur ga staan, zie je ook niet of ik huil of lach. En als je tranen opmerkt: ligt het aan de rook of ligt het in mij? Toch is de oplossing zeer eenvoudig. Neem de moeite je te verplaatsen en je ziet. Zien is louter een kwestie van positie willen kiezen.

HANS : Je kan best voor je uit kijken.

TOMAS : Je?

HANS : Dan zie je waar je loopt.

TOMAS : Maar je merkt niet het onweer dat achter je aan komt rollen.

HANS : Je zal het zien verduisteren.

TOMAS : Je hebt geen idee van de lawine die zich boven je losmaakt.

HANS : Je zit niet zo vaak in de bergen.

TOMAS : Is steeds je neus volgen geen poging om toch maar bergaf te lopen?

HANS : Hoe stiller het wordt, hoe geruster je kan zijn.
Nooit is de nacht zo stil als juist voor de ochtend.

TOMAS : En waarom?

HANS : Iedereen is moe. Zelfs de laatsten hebben zich nu ook aan de rust overgegeven.

TOMAS : Hebben het opgegeven bedoel je. Niet omdat ze moe zijn. Omdat ze bang zijn. Bang om in het licht herkend te worden. Schrik om gezien te worden. Misschien zou het pas echt rustig blijven als iedereen dacht dat de nacht zo goed als voorbij was, maar de dag nooit echt begon.

HANS : Een beetje simpeltjes. Steek je kop in 't zand en 't is er niet meer. Denk dat alles een droom is. Straks word je wakker en 't valt allemaal mee. Alles is rozegeur en vooral maneschijn.
Al wat misloopt, wordt herleid tot een nachtmerrie.
Zin om iets te drinken?

(schenkt zich dan zelf een glas in)

Wie heeft het ooit in zijn hoofd gehaald om ons samen deze opdracht te geven? Nacht in, nacht uit. Nacht in, nacht uit. Iedere nacht.

Zonder ons kent die stad geen nacht. En altijd zijn we samen. Of er is geen evenwicht. En geen nacht. We staan er samen voor in, we staren in dezelfde nacht en steeds weer zien we 't anders. Jij ziet wat ik niet zie. We wachten op de ochtend en weer zien we 't anders.

TOMAS : Er valt weinig te kiezen. Als ik je niet neem zoals je bent, wat dan?

HANS : Dan loopt het mis.

TOMAS : Maar ik kan niet kiezen, en het evenwicht blijft.

HANS : Zouden ze al niet hier moeten zijn?

TOMAS : Als je op iemand wacht, is hij altijd te laat.

HANS : Moet jij juist zeggen.

TOMAS : Mag het, ja?

HANS : Alles is vragen en antwoorden. Ieder antwoord houdt een nieuwe vraag in. Je wacht, ontmoet en loopt weer verder. Mensen worden wakker en lopen rond tot ze weer gaan slapen, slapen tot ze weer opstaan en gaan slapen en weer opstaan en gaan slapen. Ze zoeken, ze vinden en ze verliezen. Je zou beter moeten weten en je daar niet op blindstaren.

TOMAS : Blindstaren? Als ik dan al eens vooruitblik, is het met de ogen toe.

HANS : Je doet wat er moet gebeuren. Maak je verder niet te druk.

TOMAS : Jij wacht op de dag. Wij onderhouden de nacht, maar jij bent bang. Jij kijkt al van bij de avond uit naar de ochtend. Jij bent bang van het donker. Je hebt schrik om onder ogen te zien wat we tijdens onze dienst mogelijk maken.

HANS : Ik weet wat er gebeurt. Ik zie ook wat er gebeurt. Maar wat lost het op om daarvan alles afhankelijk te maken?

TOMAS : Niets. Niets lost het op.

HANS : Wat wil je dan?

TOMAS : Wat ik niet wil, dat staat me duidelijk voor ogen. Nooit wil ik me er bij neerleggen, nooit zal ik het goedkeuren. En de andere kant uitkijken, is niets minder dan medeplichtig zijn. Wie zwijgt en zijn ogen sluit, heeft bloed aan zijn handen.

HANS : Zeg jij.

TOMAS : Zeg ik. Maar jij weet het ook. In de grond maakt dat geen enkel verschil uit. Of we het nu willen of niet: wij zijn verantwoordelijk voor de nacht.

HANS : Ja.

TOMAS : En voor datgene wat er in de nacht plaatsgrijpt.

HANS : Neen.

TOMAS : Ah neen? Waarom niet?

HANS : Wij staan in voor de nacht. Wat mensen ondertussen uithalen, dat is hun zaak. Dat is hun verantwoordelijkheid. En, misdaden zijn slechts mogelijk als er voldoende andere mensen zwijgen, de andere kant uitkijken.

TOMAS : Zij doen het. Maar zij doen het slechts omdat wij ze omhullen met de duisternis. Ze wachten op ons, ze rekenen zelfs op ons, omdat ze te laf zijn om te zien en gezien te worden.

HANS : Ja, soms gebeurt er iets. Soms doet hier en daar iemand wat.

TOMAS : Soms? Hier en daar? Iemand? Wacht eens even. Wacht tot het licht wordt en vertel me dan wat de kleur is van de rivieren die de nacht uitglijden. Ze zijn niet rood van het bloed als er hier en daar soms iemand moordt.

HANS : Ik heb nog nooit een rivier rood zien kleuren.

TOMAS : Ik denk soms dat het bloed op mijn ogen kleeft. Er ontkomt geen nacht aan. Nu hier, straks ginder, maar als ik dat keer op keer op me af zie komen, dan lijkt het wel of ik niet meer kan ademen. Of er geen zuurstof meer is. Het bloed reikt tot aan mijn lippen en het blijft stijgen. Een stroom wordt het voor mijn bloeddorlopen ogen.

HANS : Luister naar de rust. Het is voorbij. Er bestaat geen zaliger ogenblik dan het einde van de nacht.

TOMAS : Nooit is de onrust zo groot.

HANS : Het wordt dag. We laten het achter ons.

TOMAS : De dag onthult wat het duister nog verborgen hield.
Verblindend. Ik zou mijn ogen willen uitsteken. Bloed,
wraak, vernieling, ik kan de vruchten van mijn werk
niet langer zien.

HANS : Het is niet jouw werk.

TOMAS : Het is niet mijn werk zegt de smid die zwaarden
smeedt. Het is niet mijn dode als mijn pijl iemands
lijf doorboort. Klinkt dat overtuigend? Leef van de
wapens, maar wees niet verantwoordelijk voor de daden
die er daardoor mogelijk worden.

HANS : Daar verander je toch niets aan. Doet die ene smid
het niet, dan staan er vijf anderen klaar. Helpt dat
dan?

Maar dat is niet onze schuld. Dat is de mens.

TOMAS : De mens. De grootste waanzin is de mens.
Wil je het onrecht uit de schepping? Heel eenvoudig:
laat gewoon de mens verdwijnen.

HANS : Het is diezelfde mens die bemint, die het mooie
zoekt.

TOMAS : Het is niet omdat er af en toe iemand een leuke
gedachte bij elkaar sprokkelt, dat de hele soort
ineens goed zou zijn.

HANS : Alsof de hele soort moordt en plundert.

TOMAS : Ja.

Alle dieren doden,

maar er is maar een moordenaar:

die mooie mens van jou.

Als je toch iets zou willen doen:

de grootste weldaad die je de wereld kan bezorgen,

is de mens, de bekroning van de schepping,

voorgoed te stoppen.

Laat het nacht blijven.

HANS : De nacht duurt al te lang.

Waar blijven ze?

De stad wacht op de dag.

Ze weten toch dat het geen spelletje is.

TOMAS : Toen was het geen spelletje meer,
ik ga voedsel zoeken, zei hij,
jij bent te oud
alleen maak ik een kans
kom ik terug
dan eten we
vind ik niets
dan sterven we beiden
betrappen ze me
dan sterf ik daar
zie je me niet voor het dag wordt
dan zal ik niet meer komen.
Maar nu wil ik dicht bij je zitten
en hij nestelde zich in mijn armen
en ik moest vertellen,
vertellen tot het avond werd
tot het donker werd
en hij vertrok.

HANS : En hij vertelde.

TOMAS : Hij vertelde tot het avond werd.

HANS : En is het hem gelukt?

TOMAS : Soms wel, soms niet.

HANS : Hoe oud was hij?

TOMAS : Soms was hij tien.

soms was ze elf,
soms was er geen leeftijd meer.
Het was geen kind meer,
misschien nog net de jongste,
tien
elf
maar geen kind meer.

HANS : Voor je 't weet zijn ze groot.

Je moet ze toch loslaten.
Ooit keren ze terug.